

دانشگاه علوم پزشکی تهران
دانشکده پرستاری مامایی

رساله دکتری بهداشت باروری

طراحی و اعتباریابی ابزار سنجش رضایت جنسی در زنان متأهل

اساتید راهنما: دکتر زهره پارسا یکتا، دکتر فیروزه رئیسی

اساتید مشاور: دکتر عباس عبادی، دکتر انوشیروان کاظم نژاد

دانشجو: زهرا شاهواری

اردیبهشت

چکیده

پیشینه

رضایت جنسی یک حق اساسی و یکی از اجزاء سلامت جنسی است. اندازه‌گیری این سازه در تحقیقات جنسی، از اهمیت زیادی برخوردار است. تاکنون پرسشنامه‌ای برای اندازه‌گیری رضایت جنسی در زنان متأهل و با توجه به فرهنگ ایرانی تدوین نشده است. در ایران، از پرسشنامه‌های تدوین شده در سایر کشورها، که با هدف استفاده در بافت فرهنگی اجتماعی کشور ایران طراحی نشده‌اند، استفاده می‌شود. گویه‌های موجود در این پرسشنامه‌ها با درک زنان ایرانی از رضایت جنسی هم‌خوانی نداشته و یا اینکه استفاده‌کننده را دچار سردرگمی می‌کنند. پژوهش حاضر با هدف طراحی و اعتباریابی پرسشنامه سنجش رضایت جنسی زنان متأهل و متناسب با معیارهای فرهنگی جامعه ایران انجام شد.

روش

مطالعه حاضر یک مطالعه ترکیبی اکتشافی متوالی در قالب طراحی ابزار است که در دو بخش در شهر تهران انجام شد. در بخش اول پژوهش، مفهوم رضایت جنسی در زنان متأهل، با استفاده از روش سه مرحله‌ای تحلیل مفهوم مدل هیبرید تعریف شد. بدین ترتیب رضایت جنسی در سه مرحله (۱) مرحله نظری؛ جستجوی هدفمند ادبیات موجود در مورد رضایت جنسی (۲) مرحله کار در عرصه؛ مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با زنان متأهل و (۳) مرحله تحلیل نهایی؛ یکپارچه‌سازی نتایج حاصل از دو مرحله قبل، مورد بررسی قرار گرفت. نمونه‌گیری بخش اول در دو مرحله انجام شده و دو جامعه پژوهش در نظر گرفته شد. در مرحله نظری تعداد ۳۴ مقاله وارد مطالعه شد. در مرحله کار در عرصه ۲۰ زن متأهل در شهر تهران با استفاده از نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. در ۲ مصاحبه آخر هیچ داده جدیدی بدست نیامد. جهت اطمینان از اشباع داده‌ها ۲ جلسه گروه متمرکز، جلسه اول با ۷ دانشجوی متأهل و جلسه دوم با ۷ متخصص بهداشت باروری متأهل هر دو از دانشگاه تهران انجام شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها در هر دو مرحله با استفاده از روش آنالیز محتوا انجام شد. بخش کمی مطالعه یک پژوهش روش‌شناختی بود که در ۲ مرحله انجام گرفت. در مرحله اول گویه‌های پرسشنامه با استفاده از داده‌های بخش اول مطالعه، انتخاب و استخراج گویه‌ها تشکیل شد. در مرحله دوم، ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه با بهره‌گیری از اعتبار صوری و محتوا، اعتبار سازه، همسانی درونی و ثبات مورد بررسی قرار گرفت.

یافته‌ها

در بخش اول پژوهش، با استفاده از روش تحلیل مفهوم مدل هیبرید، مفهوم رضایت جنسی براساس تجربیات زنان متأهل تعریف شد. «رضایت جنسی در زنان عبارت از خوشایندی برقراری و ادامه روابط جنسی با همسر جهت تحقق نیاز جنسی زن و یا شوهر و یا یک ارزش متعالی به نحوی که رضایت زناشویی تأمین و تداوم یابد. خشنودی زن از ایفای نقش جنسی خود و همسر و تعاملات فی مابین بخش مرکزی مفهوم رضایت جنسی در زنان متأهل است». در بخش دوم پژوهش، بر اساس حیطه‌ها و زیرحیطه‌های سازنده مفهوم رضایت جنسی استخری از گویه‌ها شامل ۷۸ عبارت در قالب مقیاس پنج درجه‌ای لیکرت استخراج شد. پس از تعیین اعتبار محتوی و صوری، ابزاری با ۲۷ گویه حاصل شد. نتیجه تحلیل عاملی اکتشافی در این پرسشنامه، بیانگر وجود ۴ عامل شامل پیشایندها، موانع رضایت، ارزش‌های فرهنگی و عوامل مربوط به شوهر بود. این ۴ عامل در مجموع ۵۱/۷۵۹ درصد از واریانس کل آزمون را تبیین کردند. نتایج تحلیل مقایسه‌ای در سطوح مختلف تحصیلی نمایانگر تفاوت قابل ملاحظه‌ای در بین گروه‌ها بود.

بین نمرات کسب شده از پرسشنامه طراحی شده و پرسشنامه رضایت زناشویی اینریچ همبستگی معادل $p=0/01$ وجود داشت، که نشان دهنده اعتبار همگرا بین این دو پرسشنامه بود. محاسبه ضریب آلفای کرونباخ، مؤید همسانی درونی بالای پرسشنامه (0/916) بود. همبستگی نمرات مقیاس در دوبار اجرای ابزار 0/939 ($P<0/001$) محاسبه شد.

نتیجه گیری

مطالعه حاضر پرسشنامه طراحی شده را به عنوان یک پرسشنامه جدید با فرم کوتاه و یک مقیاس خودگزارشی برای سنجش مشکلات موجود در روابط جنسی زنان متأهل ایرانی معرفی می کند. این پرسشنامه، بر اساس مفهوم رضایت جنسی زنان متأهل در متن فرهنگ ایرانی طراحی شده است. با توجه به ویژگی های پرسشنامه طراحی شده می توان آن را به عنوان ابزاری مناسب جهت استفاده به مقاصد درمانی و پژوهشی در نظر گرفت. این ویژگی ها شامل طراحی منحصر به فرد آن با بکارگیری روش تحلیل مفهوم مدل هیبرید، نمره گذاری ساده، پایایی و روایی مناسب و قابلیت بکارگیری در موقعیت های مختلف توسط ارائه دهندگان خدمات بهداشتی درمانی از جمله متخصصین سلامت باروری و جنسی است. با توجه به اینکه در طراحی این پرسشنامه از تجربیات زنان متأهل ایرانی استفاده شده است، با فرهنگ ایرانی سازگاری کامل داشته و می توان از آن برای سنجش رضایت جنسی زنان متأهل در ایران استفاده کرد. همچنین به نظر می رسد پرسشنامه طراحی شده در هر بستری که در آن ازدواج و روابط زناشویی / جنسی دائمی فرهنگ غالب است، قابل استفاده باشد.

واژگان کلیدی: رضایت جنسی، مطالعه ترکیبی اکتشافی متوالی، تحلیل مفهوم مدل هیبرید، طراحی پرسشنامه،

اعتباریابی

**Tehran University of Medical Sciences
School of Nursing and Midwifery**

Doctoral Thesis of Reproductive Health

**Development and psychometric evaluation of the Married
Women's Sexual Satisfaction Scale**

Supervisors: Zohre Parsa Yekta, Firoozeh Raisi

Advisors: Abbas Ebadi, Anooshirvan Kazemnejad

Zahra Shahvari
May ۲۰۱۵

ABSTRACT

Background: Sexual satisfaction is a fundamental human right and a component of sexual health. Despite the significant contribution of cultural factors to sexual satisfaction, most of the current sexual satisfaction scales pay little attention, if any, to cultural factors and marital status. Currently, there is no standardized scale for evaluating married women's SS in the context of the Iranian culture. Most of the scales which are used in our country, Iran, have been originally developed in other countries and have not been cross-culturally adapted for being used in the Iranian culture. The aim of this study was to develop and validate the Iranian Married Women's Sexual Satisfaction Scale.

Methods: This was a mixed method study that conducted in Tehran in two phases. In the first phase, the concept of sexual satisfaction among married women, using a three-step analysis of the hybrid model was defined. Sampling in the first part of the study was done in two-stage and two communities were considered. A total of 34 papers were studied in the theoretical stage. Using purposive sampling at field work phase, 20 married women in Tehran were selected. Any new data was found in the two final interviews. Two focus groups were conducted for ensuring of saturation status. The first with 5 married students from Tehran University, and the second with 5 married specialist of reproductive health in Tehran University. Data analysis was performed, by content analysis in both stages. The quantitative study was a methodological research. In this part we went through two consecutive phases. In the first phase, an item pool was generated by using the findings of the concept analysis. Finally, the psychometric properties of the scale—including face, content, and construct validity as well as internal consistency and stability—were evaluated in the third phase.

Findings: In the first phase of the study, the concept of Sexual Satisfaction was defined as “the pleasure over establishing and maintaining sexual relationship with husband for either fulfilling one's own and/or husband's sexual needs or achieving higher aims in/of life”. Such pleasure over fulfilling sexual roles as well as over mutual interactions is the core of the concept of Sexual Satisfaction. In the second section a 34-item pool was generated based on the findings of the concept analysis phase. After assessing and confirming its face and content validity, 22 items remained in the final version of the scale. Our exploratory factor analysis revealed a four-factor structure for the scale which explained 61.70% of the total variance. The four factors of the scale included antecedents of sexual satisfaction, physical

and mental barriers to sexual satisfaction, dominant cultural values, and husband-related factors. The results of the known-groups comparison showed that women with lower educational status had significantly lower sexual satisfaction. Moreover, there was a significant correlation between the scores of our scale and the ENRICH Marital Satisfaction Scale ($r = 0.706$ and $P \text{ value} = 0.01$). The interclass correlation between the test and the retest measurements was also statistically significant ($ICC = 0.939$ and $P \text{ value} < 0.001$).

Conclusion: The 27-item Iranian Married Women's Sexual Satisfaction Scale is a simple, valid, and reliable tool for assessing married women's sexual satisfaction. It can be used in different situations and for different practical and research purposes.

Keywords: Sexual satisfaction, Questionnaire, Sequential Exploratory Mixed Methods Design, Concept Analysis Hybrid Model, and Instrument development